

F.J. GOEDHART

EEN POLITIEKE REDE

Uitgave: Democratisch Socialisten '70

De verkiezingen komen dichterbij en dat is merkbaar. De politici, die meestal losse flodders afschieten, krijgen neiging om met scherp te gaan schieten. Van vele kanten richt men zijn pijlen op ons. Dat is geen wonder. DS'70 is een nieuwe partij, die een geheel eigen positie inneemt en die een combinatie van standpunten en opvattingen vertoont, die men niet precies kan inpassen in het traditionele Nederlandse partijwezen. Wij ontsnappen aan het sjablone-Karakter van het partijwezen in ons land. DS'70 begint duidelijk eigen karakter te tonen. Wij zijn links, ja, wij zijn voor een krachtige sociale politiek, ja, maar wij zijn tegen geldverspilling en tegen het van staatswege uitdelen van subsidie aan Jan en alleman, die de moeite willen nemen om met een spandoek voor het ministerie van dr. Klompé te gaan demonstreren. Wij staan aan de kant van de kleine man, ja, en wij zijn bondgenoten van de grote massa der werknemers, ja, maar wij moeten niets hebben van een regerings- en ondernemerspolitiek, die tot onmogelijke spanningen op de arbeidsmarkt en tot een hollende loonsontwikkeling leidt, waardoor de prijzen voortdurend stijgen, zodat niemand iets aan al die loonsverhogingen heeft en wij voortdurend dieper in het moeras van de inflatie dreigen te verzinken. Wij maken tot hoofdpunt van onze actie de zaak van de woningbouw, ja, maar wij weten dat dit veel geld zal kosten en tot hogere staatsuitgaven moet leiden. Tegelijkertijd verzetten wij ons tegen alle suggesties tot verdere belastingsverhoging, die wij voortdurend uit het kamp van de confessionele partijen en uit de PvdA horen. Wij zijn namelijk van mening, dat de Staat allerlei uitgaven, die in een vroeger stadium misschien wel gerechtvaardigd waren, thans dient af te snijden, om zodoende de financiële ruimte te krijgen, die nodig is om b.v. de krotopruijing te kunnen versnellen en het aantal leerlingen per klasse bij het basisonderwijs belangrijk te kunnen verminderen. Verder zijn wij helemaal geen typische militaristen en wij begrijpen heel goed dat het financieel onmogelijk is om aan alle verlangens van onze generaals te voldoen, maar wij zijn er diep van doordrongen dat een catastrofe, zoals wij die in de jaren 1940-1945 ondergaan hebben, zich niet mag herhalen. Daarvoor is het noodzakelijk, dat wij samen met onze bondgenoten zorgen voor een volwaardige militaire defensie. Men kan daarmee niet de hand blijven lichten, zoals dat onder

het kabinet-De Jong telkens weer gebeurd is. De volle verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de drie confessionele partijen en bij de VVD, die daarvoor overigens nimmer door de grote oppositiepartijen ter verantwoording zijn geroepen. Integendeel, zou men kunnen zeggen; de PvdA heeft van haar kant telkens het nodige gedaan om te verhinderen, dat de bestaande achterstand op dit gebied enigszins ingehaald zou worden. Verder is voor ons een hoogst belangrijke zaak het vraagstuk van de hand over hand toenemende bevolking in Nederland. Wij zijn reeds het dichtst bevolkte land van Europa. Het is dus nodig dat er een regeringsbeleid komt, dat er op gericht wordt met alle passende en redelijkerwijs bruikbare middelen, uiteraard zonder inmenging in de particuliere sfeer van de staatsburger, de bevolkingstoename zo veel mogelijk af te remmen. Dit probleem is tot nog toe nauwelijks door de politieke partijen onderkend en voor zover men er wel erg in heeft is men er steeds als de kat om de hete brei omheen gelopen. Er is verder een nauwe samenhang tussen dichte bevolkingsconcentraties en grond-, lucht- en watervervuiling. Die samenhang moet onderkend worden en naar onze opvatting zal er in Nederland een overheidsinstantie geschapen dienen te worden, die zich met deze vraagstukken intensief gaat bezig houden. Of dat nu een minister of een staatssecretaris moet zijn kunnen we hierbij voorlopig beter in het midden laten.

De samenballing van al deze punten geeft aan DS'70 een volkomen eigen karakter, dat sterk afwijkt van het traditionele partijwezen. Daarom weten de politici niet zo erg goed raad met ons. Maar men voelt zich wel enigszins door ons bedreigd. Het is namelijk duidelijk aan het worden, dat wij niet een partij zijn, die het voor alles of uitsluitend zoekt bij de kiezers, die vroeger op de PvdA stemden en thans van die partij, die in handen van de radicalen van Nieuw Links gevallen is, hun buik vol hebben. Wij vinden weerklank in allerlei kringen en wij krijgen medestanders, die voorheen in D'66, de KVP, de VVD en de protestantse partijen zaten. Op onze kandidatenlijst voor de komende verkiezingen staan b.v. drie persoonlijkheden, die één of twee jaar geleden nog een rol in de KVP speelden, nl. drs. Verwoerd, Mevrouw Greyn en mr. Hehemann. Dit verheugt ons buitengewoon, want wij hebben niet de minste behoefte om een partij van teleurgestelde, mopperende en door heimwee

gekwelde voormalige PvdA-mensen te worden. Wij staan open voor ieder, die niets van fascisme, communisme of andere vormen van noodlottig extremisme willen weten en die op constructieve wijze willen meehelpen aan verbetering van de maatschappij, waarin wij leven. Al diegenen, die geen vertrouwen hebben in de bestaande grote partijen en die een duidelijke, democratische, progressieve en krachtige sociale politiek zonder onzin en zonder demagogie willen en die steeds meer afgeschrikt worden door het nogal wilde en extreme gedoe, dat men tegenwoordig op PvdA-congressen kan waarnemen, willen wij proberen samen te brengen in DS'70. Wij pogen dus nadrukkelijk onder de duiven van alle grote partijen te schieten.

Natuurlijk leidt dat bij de anderen tot reacties. Deze reacties nemen soms het karakter van het vertellen van fabeltjes aan. Een van de fabeltjes, die tegenwoordig hardnekkig verspreid worden, is de bewering dat DS'70 de verkiezingen zou ingaan onder de misleidende vlag van de belastingverlaging. Dat is klinkklare onzin. Wij beseffen heel goed, dat het onmogelijk is — helaas, moet ik er tot goed begrip wel bij zeggen — een grote, algemene belastingverlaging in ons land tot stand te brengen. In de eerste plaats zitten wij met de snelle bevolkingstoename. Als die niet afgestopt kan worden, dreigen wij binnen 30 jaar ruim vijf miljoen mensen meer in Nederland te hebben dan thans. Een kind kan begrijpen, dat zo'n reusachtige bevolkingsaanwas de staat voor zeer grote nieuwe verplichtingen zou stellen, die alleen maar uit hogere belastingsopbrengsten gefinancierd zouden kunnen worden. Een ander feit, waarmee gerekend moet worden, is ons lidmaatschap van de E.E.G. In het kader van deze Europese organisatie hebben wij ons ertoe verplicht — als ik mij goed herinner was dat in de tijd dat een zekere heer Vondeling minister van financiën was — de belastingen in de aangesloten landen op eenzelfde peil te brengen. Fiscale harmonisatie noemt men dat. Deze verplichting zal met zich medebrengen, dat loon- en inkomstenbelasting verlaagd zullen worden en dat andere, t.w. de indirecte belastingen, hoger zullen worden. Dat zijn verplichtingen, waaraan niemand zich zal kunnen onttrekken omdat ze onvermijdelijk zijn. Ook al zou DS'70 een heel grote partij worden, ook dan zouden wij daaraan niets kunnen doen. Wij schen-

ken hierover dus klare wijn. Waar het echter om gaat is, dat wij er het grootst mogelijke bezwaar tegen hebben dat b.v. de confessionele partijen thans reeds aangekondigd hebben, dat zij vinden dat de belastingen de komende regeringsperiode jaarlijks $\frac{1}{2}\%$ meer beslag op het bruto nationaal product moeten leggen. Bij de PvdA maakt men het nog bonter. Daar vindt men het vanzelfsprekend dat de Staat een steeds groter wordend deel van het inkomen van de burgers gaat opslokken. Belastingverhoging schijnt bij de PvdA een soort socialistisch ideaal te zijn geworden! ! Wij vinden dat helemaal niet vanzelfsprekend en indien het maar enigszins mogelijk is willen wij trachten nadere belastingverhoging te helpen voorkomen. Deze opvatting hangt samen met het feit, dat wij de staat niet als het centrale punt van het menselijke leven zien, maar de mens zelf. De mens moet dikwijls iets persoonlijks opofferen voor de gemeenschap, maar hij dient niet door die gemeenschap verpletterd te worden.

Op het jongste partijcongres van de VVD hebben wij geluiden gehoord, die enigszins lijken op hetgeen wij over de uitgavenpolitiek van de staat zeggen. Wij vonden dat heel prettig, maar wij vragen ons wel af waarom de VVD, die een van de steunpilaren van het kabinet-De Jong is en die daar zelfs de portefeuille van financiën beheert, de afgelopen vier jaar geen gebruik van die machtspositie heeft gemaakt om een politiek van meer besparingen, van het afstoten van overbodig geworden overheidstaken, van meer efficiëncy enz. metterdaad te voeren. Onder minister Witteveen is de geldontwaarding verder voortgegaan dan ooit tevoren. Erg veel vertrouwen in de beloften van de VVD kan de praktijk van de achter ons liggende vier jaar dan ook niet schenken. Bovendien — wanneer de VVD vindt dat er belangrijk bezuinigd kan worden, laat men dan precies aangeven waarop dat moet gebeuren. Dat heeft men tot nog toe nagelaten. DS'70 is niet bang om zich de afkeer van allerlei belangengroepjes op de hals te jagen door duidelijk uit te spreken waarop naar onze overtuiging millioenen bespaard kunnen worden. In de televisie-uitzending, die wij op 17 februari a.s. verzorgen, zullen wij daarover ondubbelzinnige taal spreken. In de Tweede Kamer heb ik dat trouwens al meermalen gedaan. Wij hebben groot bezwaar tegen de subsidie-fontijn van het ministerie

van CRM. Wij vinden het b.v. volstrekt misplaatst dat een subsidie uit de belastingpot gegeven wordt wanneer een aantal burgers een politiek congres willen gaan houden. Nu blijkt Dr. Klompé pas weer 35.000 gulden belastinggeld toegezegd te hebben aan een aantal heren, die een dékolonisatiecongres willen houden. Minister Luns heeft daarop het laatste moment een stokje voor gestoken en in de kranten kan men nu lezen dat minister Klompé daar zeer verontwaardigd over is. De toestanden onder het zittende kabinet zijn nu klaarblijkelijk al zo verwilderd, dat men het gebrek aan homogeniteit openlijk naar buiten laat komen. Er worden allerlei subsidies uit de staatskas gegeven, waaraan hoognodig een einde gemaakt moet worden. Tien jaar lang zijn miljoenen uit de schatkist op grond van de wet premie kerkenbouw uitgekeerd aan de verschillende kerkgenootschappen om nicuwe kerken te bouwen. Op die manier zijn in 10 jaar tijd met staatssubsidie 576 nicuwe kerken gezet. De bedoelde wet loopt 1 maart a.s. af. Men zou nu moeten zeggen: het is mooi geweest en de staat heeft de kerken op ruimhartige wijze geholpen, zodat er nu terecht een punt achter de zaak gezet kan worden. Maar neen! De regering is met een nieuw wetje gekomen om deze subsidieverlening nog vier jaar voort te zetten, waarmede dan weer 20 miljoen extra gemoeid is. De confessionele partijen en de VVD stemmen daarvoor. Naar onze mening moet men zich bij al dit soort van zaken, hoe sympathiek zij op zichzelf ook mogen zijn, telkens weer afvragen of zij beslist noodzakelijk zijn, omdat dit de enige manier is om ons opgeblazen staatsbudget, dat nu onder Witteveen tot 33 miljard is opgelopen, in bedwang te houden. DS'70 is in elk geval niet van plan om aan dit soort van uitgaven mede te werken ten einde de confessionelen daarmee te plezieren. Dit soort van handlangers-diensten aan de rechterzijde, die de inflatie niet tegenhouden, laten wij gaarne aan de VVD over. Een ander voorbeeld uit de jongste parlementaire praktijk is de geschiedenis met de Jeugdspaarwet. Wij zijn het er hartelijk mee eens dat men de jeugd aanmoedigt om te sparen. De jeugd verdient tegenwoordig al vaak vrij vroeg redelijk veel geld. Als zij sparen wil kan zij dat. In 1958, toen de Jeugdspaarwet werd aangenomen, werd op spaartegoeden slechts een geringe rente betaald van 3 à 3½%. Toen had het zin daar van staatswege een premie op te geven. Thans is de

geldrente echter gestegen tot 5, 6, 7 en zelfs 8%. Rentetoeslagen zijn daarom o.i. volstrekt overbodig geworden. Men moet die wet dus intrekken, maar daar dit een oud stokpaardje van de KVP is durft niemand van de regeringspartijen dit duidelijk te zeggen. De PvdA vindt zelfs dat de regeringspremie van 10% verhoogd zou moeten worden tot 20%. Het geven van zulke cadeautjes is natuurlijk heel leuk, maar dat is geen vanzelfsprekende staatstaak. Wij hebben voor dringende zaken honderden millioenen extra nodig. Wil men die niet uit belastingverhogingen halen, dan moet men op alle uitgaven, die niet strikt noodzakelijk en sociaal verantwoord zijn, flink durven besparen. DS'70 durft dat en ik bevestig hierbij dan ook gaarne, dat wij van oordeel zijn, dat iedereen die een opera wil schrijven, een film wil maken of een nieuwe kerk wil bouwen rustig zijn gang kan gaan, maar dat het niet vanzelfsprekend is dat men aan zulke voornemens het recht kan verbinden zich te laten besproeien met de gouden regendruppels van Dr. Klompé. Er is onvoldoende orde en logica in de huidige regeringspolitiek. Voor handhaving van het wetenschappelijk niveau, voor academische ziekenhuizen, ontbreekt het geld, maar voor de allerlei opgewonden studentenprobeersels en experimenten en voor het uitzenden van radicale lieden naar buitenlandse congressen van twijfelachtige aard is wel geld uit de staatskas beschikbaar.

Op het congres van de VVD heeft de heer Geertsema ook nog gezegd, dat het stemgedrag van DS'70 in de Kamer dikwijks afwijkt van dat van de VVD. Dat is een heel juiste opmerking. Wij steunen de regering wanneer wij van mening zijn, dat zij iets goeds doet. Zo steunden wij haar b.v. tegen alle pogingen om de volkstelling te saboteren of op de lange baan te schuiven. Wij steunen oppositionele moties en voorstellen indien wij menen dat deze voorstellen goed zijn. Wij zijn noch aan het regeringsblok, noch aan een oppositieblok gebonden. En wanneer b.v. PvdA en D'66 samen een motie in de Tweede Kamer indienen waarin van de Nederlandse regering verlangd wordt dat zij zich als koploper zal opwerpen voor een actie om Mao Tsetung een zetel in de Veiligheidsraad van de V.N. te verschaffen, zodat er behalve een Sovjet-veto ook nog een Peking-veto als tweede hypotheek op de Verenigde Naties wordt gelegd, dan mag de VVD in dat kielzog meezwemmen en zijn steun aan

zo'n voorstel verlenen, maar DS'70 stelt er dan prijs op duidelijk stelling te nemen tegen dat soort vreemde en ongezone zaken. Daarom wijkt ons stemgedrag dikwijls af van dat van de VVD.

Dit brengt mij op de positie, die D'66 tegenwoordig in de Nederlandse politiek inneemt. Vier jaar geleden is de groep van Van Mierlo als een fiere Gideons-bende de politieke arena binnengestapt, jeugdig, geestdriftig, met een fier élan en met de uitdagende strijdkreet, dat men al de oude politieke partijen tot ontploffing zou brengen. Er zit heel veel oud spinrag in de Nederlandse politiek en ik moet bekennen, dat ik sympathie voelde voor de stoutmoedige bedoelingen van D'66. Wat is er sindsdien van al die forse plannen terecht gekomen? Afgezien van allerlei kleine parlementaire stuntjes, die niet veel om het lijf hadden, afgezien van allerlei kleine juridische kissebissersrijen, heeft de zevensmansfractie van D'66 geen diepe sporen in onze vaderlandse politiek nagelaten. Men heeft zich beijverd voor erkenning van Ulbricht en het Russische koloniale regime in Oost-Duitsland dat men zo graag erkend wil zien. Men heeft zich ingespannen om Nederlandse hulp te verkrijgen voor de rode dictatuur van Fidel Castro en men heeft laten weten, dat men eventueel de 13 miljoen vrije Chinezen van Formosa uit de Verenigde Naties wilde stoten teneinde de profeet van het fameuze rode boekje in de Veiligheidsraad te kunnen brengen. Verder toonde men een grote bewondering voor het Yougoslavische systeem en men pleitte er o.a. voor dat in Nederland zelfs in een heel kleine onderneming, waarin slechts één werkracht werkt, een ondernemingsraad gevormd zou moeten worden. Het was allemaal een beetje onpraktisch, wereldvreemd, onhandig en naïef. Men probeerde de uit Amerika overgewaaid kunstgrepen van de „image building” na te bootsen en zichzelf door kleine sensaties een bijzonder gezicht te verschaffen. Het is allemaal niet erg gelukt. En nu is het dan zover, dan Van Mierlo op de lijnstok is gaan zitten, die de PvdA hem voorgehouden heeft. Met één van de partijen, die hij wilde opblazen, is hij nu een bondgenootschap aan het sluiten. Hij is de politieke arena binnengetreden met dynamiet in zijn handen. Vandaag loopt hij met plaksel rond om de PvdA aan de KVP te lijmen, waarbij de heren van Nieuw Links glimlachend toekijken in de hoop dat D'66 hen aan het succes zal weten te helpen, dat zij op

eigen kracht weten niet te kunnen behalen. Ik vermoed, dat de kiezers van D'66, die op eigen aandrift vier jaar geleden niet de minste lust hadden om hun heil bij de PvdA te zoeken, wel nooit zullen hebben kunnen dromen dat zij via D'66 nog eens als bijwagen aan de trein van PvdA en Nieuw Links vastgehaakt zouden worden. Ik vermoed dan ook dat velen hunner bijtijds uit die trein zullen willen stappen. Van Mierlo c.s. hebben een reuzezwaai aan de politieke rekstok gemaakt. Het zal hen er wel niet van weerhouden om op de gebruikelijke wijze over politieke duidelijkheid door te blijven spreken, maar het valt te betwijfelen of de kiezers van dit soort duidelijkheid iets zullen begrijpen. Of de arbeiders in ons land, die in het algemeen nogal nuchter zijn, iets van zichzelf zullen herkennen in de voorgenomen combinatie van de partij van Nieuw Links en de dames en heren in D'66 met hun staatsrechtelijke stokpaardjes en hun niet te stuiten ontwikkelingshulp-extase, lijkt me twijfelachtig.

Over de confessionele partijen zou ik niet te veel willen zeggen. De heer Biesheuvel noemt ons de „Telegraaf-partij”. Indien hij de kolommen van het dagblad Trouw of van een andere krant voor ons wil helpen openstellen, dan zullen wij daar geen bezwaar tegen maken en de door hem te verschaffen publicatie-mogelijkheden dankbaar aanvaarden. Op verkiezingsvergaderingen ten plattelande poogt hij de mensen de stuipen op het lijf te jagen door hen met waarschuwend opgeheven wijsvinger te vertellen „Boeren! Pas Op! Want DS'70 heeft het op jullie gemunt! ” Onlangs kreeg ik een brief van een mij onbekende heer, die mij naar aanleiding van een rede, die ik in de Tweede Kamer had gehouden, schreef dat hij het helemaal met mij eens was en dat hij bewondering had voor de heldere en flinke wijze, waarop ik mijn standpunt uiteengezet had. Enfin, het was allemaal heel mooi! Hij voegde eraan toe, dat hij zich bij dat debat diep geschaamd had voor zijn „eigen Barend Biesheuvel”, die slim maar weinig principieel om de zaak had heengedraaid. De schrijver voegde daar echter verder nog aan toe, dat hij gereformeerd en anti-revolutionair was en dat hij dat ook zou blijven, maar politiek was hij het meer met mij dan met zijn eigen ARP eens. Zolang een dergelijke mentaliteit bestaat, die mensen een politieke partij doet zien als een soort van kerk, waarin

men geboren wordt en waarin men sterft, maar die men nimmer kan verlaten, blijft de heer Biesheuvel het gemakkelijk hebben. Hoogstens lopen een paar jongelui, die door het radikale hondje gebeten zijn, weg.

Bij de CHU, waar het traditie is dat alles er heel rustig in z'n werk gaat, begint het er de laatste tijd wat ruiger uit te zien. Lijstaanvoerder Udink, die in het buitenland zo royaal de miljoenen voor ontwikkelingshulp uitdeelt, spreekt tegenwoordig nogal forse taal, zodat sommigen hem al uitgemaakt hebben voor een Nederlandse Agnew. Dit lijkt mij schromelijk overdreven. Wel vind ik dat Udink zijn vertogen voor handhaving van recht en orde beter in de vergaderingen van het kabinet-De Jong had kunnen houden, waar men er op bepaalde momenten bepaald iets van had kunnen opsteken! Zijn collega en partijgenoot Beernink b.v., die als minister van binnenlandse zaken verantwoordelijk is voor de openbare orde, liet zich enige weken geleden door demonstranten, die voor het Kamergebouw met spandoeken en borden opriepen tot sabotage van de volkstelling, op nogal sullige wijze vriendelijk uitdossen met potserlijke carnavalsattributen, zodat hij de risée van het Binnenhof werd. Als minister Udink dat gezien had, zou hij zijn collega waarschijnlijk in de kraag gevat en met sterke hand weggeleid hebben. Voor het overige valt het op bij de CHU, dat deze partij haar zittende ministers en staatssecretarissen hoog op haar candidatenlijst heeft geplaatst, maar dat men staatssecretaris Haex, die de laatste jaren zo hard gezwoged heeft om de landmacht enigszins op peil te houden, onder aan de lijst heeft gehangen. Het maakt de indruk alsof de CHU de man, die zich zo voor de defensie heeft ingespannen, uitwerpt in de buitenste duisternis. Is het bij deze traditionele partij nu ook al zo ver gekomen dat men mensen, die voor de defensie opkomen, liever niet in het eerste gelid ziet?

Met de KVP, die de laatste jaren voortdurend door de PvdA getreiterd en gejednd wordt, voel ik enige compassie. Sinds de nacht van Schmelzer, die naar mijn indruk veel juister de nacht van Blaisse genoemd zou kunnen worden, heeft zich bij een aantal oud-ministers een duidelijke rancune tegen Schmelzer geopenbaard. Het lijkt er op dat men deze rancune nu op Veringa schijnt te willen overdragen, die het toch heus allemaal niet heeft kunnen helpen. De

manier, waarop de KVP het kabinet-Cals ten val bracht, was niet erg fraai. Maar sindsdien heeft de PvdA voortdurend van de KVP verlangd dat deze partij ten opzichte van de VVD hetzelfde zou uithalen wat zij indertijd de PvdA gelapt heeft, d.w.z. tijdens de rit van het kabinet een van de coalitiegenoten uit de regeringskaros werpen. De KVP heeft dit kunststuk niet voor een tweede maal durven verrichten en dat is nu in feite de gehele politieke inhoud van het tumult, dat de PvdA tegen de KVP maakt. Wij zijn er niet diep van onder de indruk. De KVP heeft het trouwens al moeilijk genoeg. Nu de ontwikkeling binnen de rooms-katholieken wereld in ons land ertoe geleid heeft dat rooms-katholieken volstrekt volwassen en vrij zijn geworden om naar eigen politieke voorkeur te handelen, lopen er honderdduizenden KVP-kiezers bij deze partij weg. Het streven om tot een christen-democratische fusie in ons land te komen, schiet ter rechterzijde slechts langzaam op. DS'70 zou zo'n fusie toejuichen, omdat zij tot een belangrijke vereenvoudiging in de partijpolitieke verhoudingen in ons land zou leiden. Weliswaar zou er dan een stuk relatie tussen godsdienst en politiek blijven bestaan - een vrij ongelukkige combinatie - maar na de vrede van Munster, die militair een einde maakte aan de tachtigjarige oorlog, zou een dergelijke fusie van rooms, gereformeerd en hervormd eindelijk ook psychologisch een definitief einde aan die oude strijd uit ons vaderlandse verleden maken!

Over de grootste oppositie-partij, de PvdA, moet ik ook enkele opmerkingen maken. Den Uyl is bij de gratie van Nieuw Links de schijnleider van de PvdA geworden. Zijn partijcongres heeft dan ook geen enkel respect voor hem getoond. Twee maal heeft het hem in zijn hemd gezet, zowel in de kwestie van de volkstelling als in de zaak van de DDR. De radicalen hadden het congres in feite in handen. Zij hadden een joelende meerderheid ter beschikking, die alles deed wat zij verlangden. De anti-Nato-resolutie had v.d. Louw er gemakkelijk door kunnen drukken indien hij dat gewild had. De kreten van haat en afkeer tegen de Nato op dit congres waren veelzeggend. Men deinsde er bij de Nieuw Links-leiding echter voor terug om vlak voor de verkiezingen zo'n duidelijk zichtbaar anti-Nato-standpunt formeel tot geloofsdogma van de PvdA te verklaren. Van der Louw heeft dus niets gedaan om de resolutie er door te

drukken. Dat kan beter later, als de verkiezingen achter de rug zijn, gebeuren. De goed gemanipuleerde meerderheid handelde dienovereenkomstig. Men begreep de manoeuvre en de dubbele bodem was zichtbaar voor iedereen, die politiek onderscheidingsvermogen heeft. Het rare gedoe met de anti-KVP-motie vertoonde soortgelijke kenmerken. Men kan het niet beter karakteriseren dan een der congresgangers het deed: Eerst was de samenwerking met de confessionele partijen geblokkeerd door een deur met een Lips-slot. Dat is er uitgehaald en vervangen door zes hangsloten! Het was een griezelige vertoning en aan het adres dergenen, die denken dat er bij ons, in DS'70, een soort van verborgen heimwee naar de PvdA zou bestaan, kan ik zeggen dat zij zich vergissen. Als wij de capriolen van de PvdA zien en aandachtig volgen dan bekruipt mij een toenemende weerzin. Het is allemaal zo dubbelzinnig, zo weinig oprecht en voor mensen, die de politiek niet dagelijks volgen, zo verwarrend, onduidelijk en onbegrijpelijk. Wij vonden het dan ook zeer terecht, dat de PvdA ons niet in haar jongste manoeuvres heeft betrokken. Zij wil samenwerken — na al eerder communisten in ons land aan wethouderszetels te hebben geholpen — met D'66, met PPR en PSP en met het evangelische kruimeltje, dat van de tafel van den heer Biesheuvel is gevallen, en verder zo mogelijk ook met de drie confessionele partijen. DS'70 komt in dit politieke zoekplaatje niet voor. Het pleit voor Den Uyl dat hij begrepen heeft dat wij in zo'n spel niet thuishoren.

Voor ons is dat overigens geen aanleiding om een anti-PvdA motie aan te nemen. Wij voelen niets voor dit soort van politieke kunststukjes. Aan anti-KVP of wat voor andere anti-moties hebben wij evenmin behoefte. De enigen, met wie wij geen samenwerking wensen, zijn hele en halve fascist en hele en halve communisten en daarmee verwante en vergelijkbare groepen. Nederland is een land met vele politieke partijen en groepen. Naar onze smaak zijn er veel te veel. Dat 70 partijen aan de komende verkiezingen willen meedoen is een krankzinnige zaak. Wij zouden er voor zijn een kiesdrempel van 2% voor de Tweede Kamer te leggen. Zonder zo'n drempel loopt men het risico een aantal eenlingen in het parlement te krijgen. Een éénling in de Kamer kan daar niets uitrusten. Zelfs een fractie van drie man is niet bij machte invloed

op de gang van zaken te oefenen, waarbij ik dan nog buiten beschouwing laat dat een groep van drie parlamentsleden fysiek niet in staat is de gehele landspolitiek behoorlijk te volgen. Op dit punt spreek ik uit onze eigen ervaring van het laatste halve jaar. Maar goed, veel of weinig partijen, in elk geval staat het vast dat geen enkele partij in ons land vandaag kans maakt een meerderheid van het volk achter zich te krijgen. Iedere partij, die invloed op de regeringspolitiek wil krijgen, moet er dus naar streven om samen met anderen aan de regering deel te nemen. Een normale partij, die zich niet ten doel stelt als een soort van politieke Jehovah-getuige op te treden, moet dus bereid zijn tot samenwerking met anderen. Wij zijn dat. Op het ogenblik zou het een beetje voorbarig zijn daarover al te zeer uit te weiden. Eerst moeten wij van de kiezers een mandaat krijgen. Zo lang dat niet gebeurd is valt er weinig concreets te zeggen. Ik reken vast op vijf zetels en ik hoop op tien. Sommigen zeggen, dat we er zelfs meer dan tien krijgen. Dat lijkt mij optimistisch. Maar wij zullen wel zien. Ik elk geval hopen wij dat ons zeteltal groot genoeg zal zijn om te rechtvaardigen dat wij bij de besprekingen over de kabinetsformatie betrokken worden. Het gaat ons daarbij niet om de hoge functies, om de baantjes of om de witte ministers-pantalon. Het gaat er ons om dat een aantal hoofdpunten, die wij belangrijk vinden, in het regeringsprogramma opgenomen worden. Met een regering, die de inflatie op z'n beloop laat, die met de ongelukkige woningbouwpolitiek van het kabinet-De Jong zou willen blijven voortsukkelen, die blind blijft voor de gevaren van de overbevolking, die weigert overbodige uitgaven van het staatsbudget te schrappen en die niet zou willen medewerken aan het tot stand komen van een belangrijke pensioenverzorging voor het gehele volk, zouden wij zeker niet willen meedoen. Voor de rol van gediensstige lakei, die eerbiedig naast de regeringskoets loopt, waarin de heren Geertsema, Udink, Veringa en Biesheuvel op het fluweel zitten, zijn wij niet geschikt.

Ik zeg dit alles niet omdat wij overspannen verwachtingen zouden hebben van de komende verkiezingen of omdat wij de huid van de beer zouden willen verdelen voordat het beest geschoten is. Het eerste dat wij voor alles nodig hebben is een duidelijk mandaat van de kiezers. Wij gaan de verkiezingen met vertrouwen tegemoet, ook

al ontbreekt het ons aan het halve miljoen, dat wij minstens nodig hebben om een verkiezingscampagne te kunnen voeren; dit zal ons er overigens niet toe brengen voor subsidie bij minister Klompé aan te gaan kloppen! Maar wat wij wel hebben zijn flinke, moedige en overtuigde mannen en vrouwen, die zich geheel voor DS'70 inzetten. In denk aan een man als Sannes, die zijn wethouderszetel in Leiden opofferde omdat zijn sterke overtuiging hem daartoe dreef. Hetzelfde kan gezegd worden van mr. Klaas Keuning, die zijn met zoveel bekwaamheid beheerde wethouderspost in Zierikzee onbevreesd op het spel zette omdat hij de consequenties trok en zich voor DS'70 ging inzetten. Ik denk aan een man als van Tuineburg, echt een man uit de arbeiderswereld en een vent uit één stuk, die vele jaren een kundig wethouder in Gorkum was, maar die zijn functie eveneens op het spel zette en thans zijn kostje weer verdient in de een of andere fabriek en die de f 65.000 wachtgeld, die hij uit de gemeentekas kon krijgen, afgewezen heeft. En dan denk ik aan Jan Berger, die na lang wikken en wegen zoëven tot DS'70 is toegetreden. Een bekwaam man, de architect van Suurhoff's wet voor de A.O.W., die zijn functie van burgemeester van Groningen op het spel zet, omdat zijn politieke overtuiging hem ertoe gebracht heeft de PvdA de rug toe te keren en zich bij DS'70 aan te sluiten. En ik denk tenslotte aan onze lijstaanvoerder, Willem Drees Jr., uitzonderlijk bekwaam en integer man, die geheel op eigen kracht een van de hoogste posities in het land verwierf en die afstand daarvan gedaan heeft om zich aan het hoofd van DS'70 te stellen. Dat kan ertoe leiden, dat een stuk van de solide, constructieve oude Drees-traditie thans op moderne wijze nieuw leven gegeven zal worden. Ik ben ervan overtuigd dat ontelbare kiezers in hem iets zullen herkennen, dat zij de laatste jaren in de Nederlandse politiek node gemist hebben.

*) Uitgesproken tijdens het congres van DS'70, dat 12 en 13 februari jl. te Utrecht gehouden werd.